

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

T. C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DURUM VE SORUNLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

H. Faki ÇİFTÇİ

Eskişehir, 1987

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eskişehir

ÖNSÖZ

İleri gitmiş demokratik ülkeler toplumu meydana getiren her bireye durumuna bakılmaksızın saygı duymakta, onun temel gereksinimlerini karşılamak için çaba sarfetmektedirler. Bireylerin sahip oldukları beden, zekâ, ekonomik güçlerine ve estetik durumlarına bakılmaksızın herkes o toplumun değerli bir ögesi olarak görülmektedir. Toplumun kalkınmasında her bireyden yetenekleri kadar yardım sağlanmasına çalışılmaktadır. Bunu sağlamak için de her bireyde var olan gizil güçlerin eğitim aracılığı ile en üst düzeyde geliştirilmesi amaçlanmakta, her bireyin durumuna uygun eğitim koşulları ve olanakları hazırlanmaktadır. Böylece her birey kendine yeter, toplum kalkınmasında katkıda bulunan ve onun mutluluğu için içtenlikle hizmet eden üretici bir toplum üyesi olmaktadır.

Ülkemizde eğitilebilir geri zekâlı çocuklar için sağlanan eğitim hizmetlerinin yürütülmesi görevini üstlenen alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunlarını ayrıntılı olarak incelemeyi tezime araştırma konusu olarak almış bulunuyorum.

Araştırma konunun seçilmesinde, planlanmasında, araçların geliştirilmesinde ve bilginin işlenmesinde her

türlü yardımı esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd.Doç.
Dr. Süleyman Eripek'e şükran borçluyum.

Araştırmada gerekli iznin sağlanmasında yardımlarını gördüğüm Eskişehir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü yöneticileriyle, Araştırma anketlerine cevap veren alt özel sınıf öğretmenlerine ayrıca teşekkür ederim.

Yüksek lisans programının başından tez'in yazılmasına kadar geçen süre içinde ortaya çıkan tüm engellerin göğüslenmesinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü Erol Erdim'e ve yardımları geçen mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu araştırmada, gösterilen tüm çaba ve gayretlere rağmen doğabilecek hata ve eksiklikler araştırmacının kendisine aittir.

Bu çalışmada, tüm güçlükleri birlikte paylaşan, sabır ve tahammül gösteren eşime minnet borçluyum.

Eskişehir, Ocak 1987

Hamza Faki Çiftçi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.	ii
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
Problem.	1
Geri Zekâlı Çocuklar.	2
Geri Zekâlı Çocukların Eğitimleri	3
Özel Eğitim Programları.	3
Araç Gereç	3
Özel Olarak Yetiştirilmiş Personel.	4
Türkiye'de Geri Zekâlı Çocukların Eğitimleri.	4
Amaç	7
Önem	8
Sayıltılar	8
Sınırlılıklar.	9
Tanımlar	9
BÖLÜM II	
YÖNTEM.	11

Araştırma Modeli	11
Araştırma Kümesi	11
Veriler ve Toplanması.	11
Verilerin İşlenmesi, Çözümü ve Yorumlanması	13

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM	14
Öğretmenlerin Kimlik Özellikleri	14
Cinsiyet.	14
Mezun Oldukları Okul.	15
Normal Sınıf Öğretmenliğindeki Görev Süresi.	15
Alt Özel Sınıf Öğretmenliğindeki Görev Süresi.	16
Alt Özel Sınıfta Çalışma Nedenleri ve İstekleri.	17
Çalışma Nedenleri	17
Alt Özel Sınıfta Çalışma İsteği	19
Geri Zekâlı Çocuklar Alanındaki Eğitimi	22
Mezun Olunan Okul	22
Kurs ve Sertifika Programları	23
Hizmet Öncesi Eğitim.	25
Hizmetiçi Eğitim.	30

Öğretim Çalışmaları	37
Ders Kitapları	39
Ders Araç Gereçleri	40
Sınıfın Fizik Yapısı	42
Öğrencilerin Zekâ Düzeyleri ve Sınıf Yapısı	43
Çevre İlişkileri	45
Öğrencinin Anne Babası	45
Okul Yönetimi	47
Denetim	49
Rehberlik ve Araştırma Merkezi Uzmanları	51

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	54
Özet	54
Yargı	58
Öneriler	59
Eğitime İlişkin Öneriler	59
İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler	60

EKLER

EK 1.	62
---------------	----

KAYNAKÇA	77
--------------------	----

ÇİZELGELER LİSTESİ

ÇİZELGE

Sayfa

1	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI.	15
2	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN NORMAL SINIFLARDAKİ GÖREV SÜRESİNE GÖRE DAĞILIMI.	16
3	ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARDAKİ GÖREV SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI.	16
4	ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFA ATANMADAN ÖNCE GÖREV YAPTIKLARI YERLEŞİM BÖLGELERİNE GÖRE DAĞILIMI	17
5	ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFTA GÖREV YAPMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI	18
6	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖREV YAPTIKLARI OKULDA NORMAL SINIFA GEÇMEYE İSTEKLİ OLMA DURUMU	20
7	NORMAL SINIFA GEÇMEK İSTEYEN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	20

8	NORMAL SINIFA GEÇMEK İSTEMEYEN ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI . . .	21
9	ÖĞRETMENLERE GÖRE EĞİTİM PSİKOLOJİSİ DERSİ İÇERSİNDE GZÇ'IN EĞİTİMİNE İLİŞKİN KONULARIN İŞLENMESİ DURUMU. . .	23
10	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KURS VE SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILMA DURUMU.	24
11	ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARA ATANMADAN ÖNCE HİZMET ÖNCESİNDE KURSA KATILMA DURUMU.	25
12	HİZMET ÖNCESİ KURLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KATILDIKLARI KURLAR, DÜZENLEYEN KURUM VE SÜRESİ . .	26
13	HİZMET ÖNCESİNDE KURLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KURS PROGRAMLARINDAN YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI	27
14	ÖĞRETMENLERİN HİZMET ÖNCESİ SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILMA DURUMU.	28
15	HİZMET ÖNCESİNDE SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMLARDAN YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI	29

16	ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARA ATANDIKTAN SONRA HİZMETİÇİ KURSA KATILMA DURUMU.	31
17	HİZMETİÇİ KURSLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KATILDIKLARI KURSLAR, DÜZENLEYEN KURUM VE SÜRESİ . .	31
18	HİZMETİÇİ KURSIARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KURSLARDAN YARARLANMA DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI . . .	33
19	ÖĞRETMENLERİN HİZMETİÇİ SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILMA DURUMU.	34
20	HİZMETİÇİ SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMLARDAN YARARLANMA DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI	35
21	SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMI BİTİRME DURUMU.	36
22	ÖĞRETMENLERE GÖRE EĞİTİLEBİLİR GERİ ZEKÂLİ ÇOCUKLAR İÇİN İLKOKUL PROGRAMININ YETERLİLİK DURUMU	37
23	ÖĞRETMENLERİN EĞİTİLEBİLİR GERİ ZEKÂLİ ÇOCUKLAR İÇİN İLKOKUL PROGRAMINI YETERLİ BULMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI	38

24	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFLARINDA YARARLANDIKLARI KİTAP ÇEŞİTLERİNİN DAĞILIMI	39
25	ALT ÖZEL SINIFLARDA BULUNAN ARAÇ GEREÇLERİN ÇEŞİTLERİNE GÖRE DAĞILIMI. .	40
26	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ARAÇ GEREÇLERİN TEMİNİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	41
27	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DERSLİKLERİN FİZİK YAPISINA İLİŞKİN SORUNLARIN DAĞILIMI	42
28	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE SINIF YAPISINA İLİŞKİN SORUNLARIN DAĞILIMI. .	44
29	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABALARIYLA İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU.	46
30	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ANNE BABASIYLA İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	46

31	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL YÖNETİMİYLE İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU	47
32	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YÖNETİMLE İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI.	48
33	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜFETTİŞLERLE İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU	49
34	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜFETTİŞLERLE İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI . .	50
35	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBER LİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ UZMANLARIYLA İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU.	51
36	ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZMANLARLA İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	52

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem

Beden, zekâ duygu ve sosyal özelliklerindeki olağan dışı ayrıcalıkları nedeni ile normal eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan çocuklara Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar denmektedir(MEGSB, 1983). Bu çocuklar dört ana grupta toplanabilir.

1. Zihânsel ayrıcalığı olanlar:

- a. Üstün zekâlılar,
- b. Öğrenme güçlüğü olanlar,
- c. Eğitilebilir geri zekâlılar,
- d. Öğretilebilir geri zekâlılar,
- e. Klinik bakıma muhtaç geri zekâlılar

2. Fiziksel engelliler:

- a. Görme özürlüleri,
- b. İşitme özürlüleri,
- c. Konuşma özürlüleri,
- d. Ortopedik özürlüleri,
- e. Beyni incinelenler.

3. Duygusal bozukluğu olanlar,
4. Birden fazla engelliler(MEGSB, 1983).

Geri Zekâlı Çocuklar

"Zihin gelişiminde meydana gelen yavaşlama, duraklama veya gerileme nedeni ile davranış ve uyum yönünden yaşıtlarına göre sürekli gerilik ve yetersizliği olanlara geri zekâlı denir."(Çağlar, 1979). Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na Bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nde geri zekâlı çocuklar aşağıdaki biçimde sınıflandırılmıştır.

"Öğrenme güçlüğü olan gerek zekâ düzeyi yönünden ayrıcalığı olmamakla beraber yetiştiği çevrenin maddi ve kültürel yetersizliği yüzünden eğitim ve öğretim için ilgileri, tecrübeleri bulunmayan veya organik ve fonksiyonel sebeplere bağlı özel nitelikte anlama, anlatma, okuma, yazma, çizme, tanıma ve kavramlaştırmada güçlükleri olan,

Eğitilebilir; zekâ bölümü çeşitli ölçeklerle sürekli olarak 45-75 arasında olan geri zekâlı,

Öğretilebilir; zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde, 25-44 arasında olup da, sağlık kurumları ile işbirliği içersinde gerçekleştirilecek özel eğitim ve rehabilitasyona muhtaç olan geri zekâlı,

Klinik bakıma muhtaç; zekâ bölümü sürekli olarak 0-25 arasında olup da hayata kesinlikle uyum sağlayamayan ve sağlık kurumlarında devamlı klinik bakıma ihtiyacı olan geri zekâlı."(MEGSB, 1983).

Geri Zekâlı Çocukların Eğitimleri

Geri zekâlı çocukların eğitimleri için; özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ile çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitime gereksinim vardır(MEGSB, 1983).

a. Özel Eğitim Programları.- Eğitim programlarının hazırlanmasında yapılan eğitim amaçlarının belirlenmesidir. Bu amaçlar temelde bütün çocuklar için geçerli olan amaçlardır. Ancak geri zekâlı çocukların özel durumları bu amaçlara bazı özel amaçların eklenmesini ve eğitim programlarında farklı bazı düzenlemelere gidilmesini gerektirmektedir. Geri zekâlı çocuklara istendik davranışların nasıl kazandırılacağı, çeşitli derslerin hangi yöntemlerle işleneceği, eğitim programlarının önemli bir ögesini meydana getirmektedir.

b. Araç Gereç.- Eğitim programlarının amaçlarına uygun davranışların kazandırılmasında izlenen her ders, araç gereçle gerçekleşmektedir. Öğretim yaşantıları saptanırken bunların gerektirdiği araç ve gereçlerin eğitim programlarında ayrıntılı olarak belirlenmesi gereklidir. Özel eğitimde kullanılan araç ve gereçler pahalı zor bulunan ve çoğunlukla dışardan satın alınan türdendir(Özsoy, 1986). Bu bakımdan edinilmiş olan araç gereçlerden en etkin biçimde yararlanmak zorunludur.

c. Özel Olarak Yetiştirilmiş Personel.- Geri zekâlı çocukların eğitiminde yeterliği olan personel amaçlanmaktadır. Geri zekâlı çocukların eğitim tarihçelerinde görüldüğü gibi bu alanda başarılı olmuş eğitimciler bu konuda çalışan öğretmenleri önce özel bir eğitime tabi tutmuşlar, daha sonra da görev başında bu eğitimi devam ettirmek sureti ile başarılı eğitim öğretim yapmışlardır(Çağlar, 1979). Ekip çalışmasını gerektiren geri zekâlıların eğitiminde uzman personel grubu; genelde Öğretmenler, Psikologlar, Özel eğitim uzmanları, Sosyal çalıştırıcılar, Konuşma terapistleri ve Uğraşı terapistlerinden oluşmaktadır.

Geri zekâlı çocuklara sağlanan eğitim olanakları çeşitli yerleşim yaklaşımları içersinde gerçekleştirilmektedir. Bunların başlıcaları normal sınıflar, kaynak oda, özel sınıflar, özel gündüzlü ve yatılı okullar olarak sıralanabilir. Ancak son yıllarda bu çocukların normallerle kaynaştırma programlarına önem verilmesi özel gündüzlü ve yatılı okulların sayılarında azalmaya neden olmuştur.

Türkiye'de Geri Zekâlı Çocukların Eğitimleri

Türkiye'de geri zekâlı çocukların eğitimlerinde genellikle normal okullar bünyesinde açılan alt özel sınıflar uygulaması benimsenmekte ve uygulanmaktadır. Ancak

bu sınıflarda sağlanan eğitim olanakları genellikle ilkököl düzeyi ile sınırlıdır. İlkokul sonrasında bu çocuklar için yalnızca Bursa, Adana, İzmir ve Karabük'de iş okulları bulunmaktadır. İster ilkököl, isterse işokulu düzeyinde olsun geri zekâlı çocuklara devletin sağladığı özel eğitim olanakları eğitilebilir geri zekâlı çocuklarla sınırlı kalmaktadır (Özsoy, 1986).

Alt özel sınıflarda genellikle sınıf seviyelerinde her sınıfı oluşturacak yeterli öğrenci olmaması nedeni ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda bütün sınıflar bir arada ya da birinci devre ile ikinci devre birlikte eğitim görmektedirler. Bu sınıflarda eğitim "Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkoköl Programı" çerçevesinde uygulanmaktadır.

Alt özel sınıflar bölgedeki ilkökölün gereksinim duyması veya rehberlik ve araştırma merkezinin önerisi ile açılmaktadır. Rehberlik ve araştırma merkezlerinin olmadığı yerleşim bölgelerinde bu türden etkinlikler gerçekleştirilememektedir. Halen Türkiye'de 48 ilde rehberlik ve araştırma merkezi bulunmaktadır.

Ülkemizde geri zekâlı çocukların eğitim ve öğretimleri birçok yasalar ve bu yasalara dayalı olarak çıkarılan yönetmeliklerle öngörölmüş olmasına rağmen, zorunlu öğretim çağında bulunan geri zekâlı çocuklardan eğitim öğretim olanaklarına kavuşanların oranı % 4'tür (Çağlar, 1979).

Daha önce belirtildiği gibi geri zekâlı çocukların özel eğitimlerinin önemli bir ögesini personel oluşturmaktadır. Bu personelin başında öğretmen gelmektedir. Türkiye'de alt özel sınıflara öğretmen atanması işlemleri halen 1971 yılında Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğünce yayınlanan 270.01/13414 sayılı genelge uyarınca yürütülmektedir. Bu genelge uyarınca öğretmenlerin alt özel sınıflara atanmaları bir komisyon tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu komisyon, milli eğitim müdürü başkanlığında teftiş kurulu başkanı, rehberlik ve araştırma merkezi müdürü ve ilgili uzmanlardan meydana gelmektedir. Alt özel sınıfta çalışmak için baş vuran öğretmenlerin durumları komisyonda incelenmekte, uygun olan öğretmenlerin atanmaları yapılmaktadır. Yine genelge uyarınca öğretmenlerin bu sınıflara atanabilmeleri için aşağıda belirtilen koşullara sahip olmaları gerekmektedir.

1. İlköğretmen okulu mezunu olmak,
2. Mecburi hizmeti bulunmamak,
3. Stajerliği kaldırılmış olmak,
4. Son beş yıl içinde adli ve idari yönden ceza almamış olmak,
5. Son üç yıllık raporlarına göre başarılı olmak,
6. Daha önce özel eğitim okul ve sınıflarında çalışmış ise başarısızlık nedeni ile ayrılmış olmamak,

7. Atanacağı okul veya özel sınıfla ilgili kursa katılmış ve başarmış olmak (Bulunmadığı takdirde aynı şartları taşıyan diğer öğretmenlerden de atanabilir)."

Adı geçen genelgede belirtildiği gibi, alt özel sınıflara atanan öğretmenlerin ilköğretim okulu mezunu olmaları gerekmektedir. Nitekim bu sınıflarda görev alan öğretmenlerin çoğunluğunu ilköğretmen okulu mezunları oluşturmaktadır (Çağlar, 1979). Bu okullar temelde ilkokullara öğretmen yetiştiren orta öğretim düzeyinde meslek liseleridir. Dolayısıyla burada öğretmen adaylarına özel eğitime ilişkin meslek bilgisi verilmemektedir.

Alt özel sınıflarda görev alan ilköğretmen okulu çıkışlı bu öğretmenlerin bir çoğu kurs ve sertifika programlarından geçirilerek bu çocukların eğitim ve öğretimleri alanında yetiştirilmektedirler. Ancak bunların alt özel sınıflardaki durumları ve karşılaştıkları sorunlar, bu güne değin her hangi bir araştırmaya konu edilebilmiş değildir. Araştırma konusu bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

Amac

Araştırmanın amacı 1986-1987 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde eğitilebilir geri zekâlı çocukların devam ettikleri alt özel sınıflarda görev yapan öğretmenlerin mevcut durum ve sorunlarının saptanmasıdır.

Öğretmenlerin mevcut durum ve sorunları aşağıdaki buyutlarda ele alınmıştır.

1. Alt özel sınıfta çalışma nedenleri ve istekleri,
2. Geri zekâlı çocuklar alanındaki eğitimleri,
3. Öğretim çalışmaları,
4. Çevre ile ilişkiler.

Önem

Araştırma, Eskişehir il merkezinde görev yapan alt özel sınıf öğretmenlerinin mevcut durum ve sorunlarını ortaya çıkarmayı amaçladığından, bu alanda çalışan yönetim ve eğitim personeline durumu açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Araştırmanın bulguları, alt özel sınıf öğretmenlerinin mevcut durumlarının iyileştirilmesine ve sorunların çözülmesine ilişkin olarak alınacak önlemlere ışık tutabilir. Bu alanda yapılacak araştırmalara yeni uyarılar verebilir.

Sayıtlılar

Araştırmanın temel sayıltısı, bilgi toplama aracı olarak kullanılan ankete, alt özel sınıf öğretmenlerinin verdikleri yanıtların gerçek durumu yansıttığı olmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ilkokullar bünyesinde açılan alt özel sınıflarda 1986-1987 öğretim yılında görev yapan 42 alt özel sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

2. Araştırmada bilgi toplama kaynağı anket ile sınırlıdır.

Tanımlar

Alt Özel Sınıf.- Zekâ bölümleri 45-75 olan eğitilebilir geri zekâlı çocuklar için normal ilkokullarda açılmış 10-15 mevcutlu özel eğitim programı uygulanan sınıftır.

Eğitilebilir Geri Zekâlı.- Zekâ bölümü çeşitli ölçeklerle sürekli olarak 45-75 arasında olan geri zekâlı.

Hizmet Öncesi Eğitimi.- Özel eğitim alanında bir göreve atanmadan önce görev alacaklara atanacakları görevin gerektirdiği temel bilgi ve becerileri kazandırmayı amaç edinen eğitimidir.

Hizmetiçi Eğitimi.- Özel eğitim alanında herhangi bir göreve başladıktan sonra hazırlık eğitimi ve meslek

okulunda iken kazandırılmış olan bilgi ve becerileri kazandırmayı amaç edinen eğitimidir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi.- Özel eğitime muhtaç çocukların teşhisi, incelenmesi, yerleştirilecekleri kurumların kararlaştırılması, gerekli düzeltici tedbirlerin alınması ve rehberliğin sağlanması, her seviyedeki okulların rehberlik işlerinde işbirliği yapmak ve okullara rehberlik konusunda gerekli teknik yardımları sağlamak amacıyla il ve ilçe merkezlerinde etkinlikte bulunan resmi bir kurumdur.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde önce araştırma modeli, ve araştırma kümesi verilmiş, sonra verilerin toplanması, toplanan verilerin işlenmesi, çözümü ve yorumlanması açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmada alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunları değerlendirilmektedir. Bu yönüyle araştırma durum saptama türündedir.

Araştırma Kümesi

1986-1987 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki okullarda toplam 42 Alt Özel Sınıf bulunmaktadır. Bu sınıflarda 42 öğretmen görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerin tamamı araştırma kümesini oluşturmaktadır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada alt özel sınıf öğretmenlerine ilişkin genel bilgilerle bu öğretmenlerin bu sınıflarda çalışma nedenleri ve istekleri, geri zekâlı çocuklar alanındaki eğitimleri, öğretim çalışmaları ve çevre ilişkileri boyutlarında durum ve sorunlarına ilişkin bilgiler toplanmıştır. Bu bilgilerin toplanmasında anket kullanılmıştır(Ek 1).

Uygulanan anket önce öğretmen görüşlerinden, yazılı ve canlı kaynaklardan yararlanılarak taslak olarak hazırlanmıştır. Daha sonra taslak olarak hazırlanan anket, araştırma kümesinin % 60'ına uygulanmıştır. Uygulama sonucunda öğretmenler tarafından yapılan eleştiriler, öğretmenlerin anket sorularına verdikleri yanıtlar , değerlendirilerek ankete son şekli verilmiştir.

Anket amaç bölümünde değinilen boyutlara paralel olarak 5 bölüm ve 36 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde alt özel sınıf öğretmenlerine ilişkin genel bilgiler, ikinci bölümde öğretmenlerin alt özel sınıfta çalışma nedenleri ve istekleri, üçüncü bölümde öğretmenlerin geri zekâlı çocuklar alanındaki eğitimleri, dördüncü bölümde öğretmenlerin öğretim çalışmalarına ilişkin bilgiler, beşince ve son bölümde öğretmenlerin çevre ile ilişkileri yer almaktadır.

Anket ilgili makamlardan gerekli izin alındıktan

sonra, 20.12.1986-27.1.1987 tarihleri arasında araştırma kümesine uygulanmıştır. Uygulama, anketlerin alt özel sınıf öğretmenlerinin adreslerine postalanması, daha sonra öğretmenlerden doğrudan araştırmacı tarafından toplanması yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Verilerin İşlenmesi, Çözümü ve Yorumlanması,

Bilgi toplama araçları ile sağlanan verilerin işlenmesi büyük ölçüde elle yapılmıştır. Önce anketteki her madde ile ilgili cevapların bir dökümü yapılmıştır. Daha sonra da bu dökümden yararlanarak hesap makinesiyle frekans dağılımları ve yüzdeleri hesaplanmış olan veriler çizelgelerde gösterilmiştir. Araştırma verileri bu sayısal verilere göre yorumlanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde önce araştırma kümesini oluşturan alt özel sınıf öğretmenlerinin özellikleri, daha sonra araştırmanın amaç bölümünde değinilen boyutlara paralel olarak bulgulara yer verilmiştir. Gerektiğinde bulgulara ilişkin yorumlara gidilmiştir.

Öğretmenlerin Kimlik Özellikleri

Bu bölümde alt özel sınıf öğretmenlerinin kimlik özellikleri, cinsiyetleri, mezun oldukları okullar, normal sınıf öğretmenliğindeki görev süreleri ile alt özel sınıf öğretmenliğindeki görev süreleri boyutlarında ele alınmıştır.

Cinsiyet

Araştırma kümesini oluşturan 42 alt özel sınıf öğretmeninin cinsiyetlerine göre durumu Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1'de görüldüğü gibi, alt özel sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunu kadın öğretmenler oluşturmaktadır.

ÇİZELGE - 1

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyeti	n	%
Kadın	34	80,95
Erkek	8	19,05
Toplam	42	100,00

Mezun Oldukları Okul

Araştırma kümesini oluşturan alt özel sınıf öğretmenlerinin tamamı ilköğretmen okulu mezunudur. İlköğretmen okulundan mezun olan öğretmenlerden 2'si Eğitim Enstitüsünü, 1'i Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini daha sonra bitirmişlerdir.

Normal Sınıf Öğretmenliğindeki Görev Süresi

Alt özel sınıf öğretmenlerinin, bu göreve atanmadan önce normal sınıflardaki görev süreleri Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2'de görüldüğü gibi, alt özel sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası 5-10 yıl arası normal sınıflarda görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 2

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN NORMAL SINIFLARDAKİ
GÖREV SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI

Görev Süreleri	n	%
4 ve daha az yıl	5	11,90
5 - 10 yıl	25	59,52
11 - 15 yıl	8	19,04
16 - 20 yıl	4	9,54
Toplam	42	100,00

Alt Özel Sınıf Öğretmenliğindeki Görev Süresi

Öğretmenlerin alt özel sınıflardaki görev süreleri Çizelge 3'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 3

ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARINDAKİ
GÖREV SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI

Görev Süreleri	n	%
4 ve daha az yıl	21	50,00
5 - 10 yıl	17	40,47
11 - 15 yıl	2	4,77
16 - 20 yıl	1	2,38
21 ve daha fazla	1	2,38
Toplam	42	100,00

Çizelge 3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarısı 4 yıldan az, % 40,47'si ise 5-10 yıldan beri alt özel sınıflarda görev yapmaktadırlar.

1. Alt Özel Sınıfta Çalışma Nedenleri ve İstekleri

Bu bölümde alt özel sınıf öğretmenlerinin; bu sınıflarda çalışma nedenleri ile çalışma istekleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

Çalışma Nedenleri

Araştırma kümesini oluşturan toplam 42 öğretmenin alt özel sınıf öğretmenliğine atanmadan önce görev yaptıkları yerleşim bölgelerine göre dağılımları Çizelge 4'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 4

ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFTA ATANMADAN ÖNCE GÖREV YAPTIKLARI YERLEŞİM BÖLGELERİNE GÖRE DAĞILIMI

Yerleşim Bölgeleri	n	%
Eskişehir dışı il merkezi	5	11,92
İlçe-kasaba merkezi	7	16,66
Köy	30	71,42
Toplam	42	100,00

Çizelge 4'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin % 71,42'si alt özel sınıfa atanmadan önce köy okullarında görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin alt özel sınıfta görev yapma nedenleri Çizelge 5'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 5

ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFTA GÖREV YAPMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Göreve karşı özel ilgi	10	23,80
Görülen özel öğrenim	5	11,90
Yakınlarından özürlü olması	4	9,52
Özürlülere yardımcı olma isteği	11	26,19
Eş durumu	13	30,95
İl merkezinde çalışma	15	35,71
Başka	3	7,14

Çizelge 5'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin alt özel sınıfta çalışma nedenlerinin başında "il merkezinde çalışma" gelmektedir. Bunu sırasıyla "eş durumu", "özürlülere yardımcı olma isteği" ve "göreve duyulan özel ilgi" izlemektedir.

Çağlar'ın da(1974) belirttiği gibi, "Türkiye'de alt özel sınıfların, öğretmenler tarafından, köyden il merkezine gelmek için atlama basamağı olarak kullanıldığı bilinmektedir." Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından, milli eğitim müdürlüklerine gönderilen genelgede(MEB, 1971), bu durum belirtilerek,

"Bu öğretmenler sıra beklemeden merkezlere gelmek için özel sınıf öğretmenliğine talip olmaktadır. Fakat atandıktan sonra bu sınıflardan ayrılmak çarelerine başvurmaktadır. Böylece sözü edilen özel sınıflar vasıta yapılmak istenmektedir."

denilmekte ve gerekli önlemlerin alınması istenmektedir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin alt özel sınıflara atanmadan önce köyde görev yaptıklarının belirlenmesi, yine önemli bir bölümünün bu sınıflarda çalışma nedeni olarak eş durumlarını ve il merkezinde çalışma durumlarını belirtmeleri, bu sınıfların köyden il merkezine gelebilmek için atlama basamağı olarak kullanıldığını bir kez daha göstermektedir.

Alt Özel Sınıfta Çalışma İsteği

Araştırma kümesini oluşturan toplam 42 alt özel sınıf öğretmenin, imkan olduğunda görev yaptıkları okulda normal bir sınıfa geçme istekleri Çizelge 6'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 6

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖREV YAPTIKLARI
OKULDA NORMAL SINIFA GEÇMEYE İSTEKLİ OLMA
DURUMU

İstek Durumu	n	%
İstekli	22	52,38
İsteksiz	20	47,62
Toplam	42	100,00

Çizelge 6'dan anlaşıldığı gibi öğretmenlerin yarısından fazlası normal sınıfa geçme isteğini belirtmektedir. Bu öğretmenlerin normal sınıfa geçme isteklerinin nedeni Çizelge 7'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 7

NORMAL SINIFA GEÇMEK İSTEYEN ALT ÖZEL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Çalışmaların takdir edilmemesi	4	18,18
Verimli çalışma ortamının olmaması	10	45,45
Uzun zamandır bu görevi yapma	4	18,18
Alt özel sınıfta görev yapmanın zor olması	9	40,90
Başka	3	13,63

Çizelge 7'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin normal sınıfa geçme nedenlerinin başında, "verimli çalışma ortamının olmaması" gelmektedir. Bunu "Alt özel sınıfta görev yapmanın zor olması" izlemektedir.

Normal sınıfa geçme isteği belirtmeyen 20 öğretmenin nedenleri Çizelge 8'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 8

NORMAL SINIFA GEÇMEK İSTEMEYEN ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Alanda çalışmaktan mutlu olma	19	95,00
Çalışmaların takdir edilmesi	2	10,00
Çalışmaların sonucunu görme isteği	5	25,00
Başka	2	10,00

Çizelge 8'de görüldüğü gibi, alt özel sınıfta kalmak isteyen 20 öğretmenden 19'u "Alanda çalışmaktan mutlu" olduklarını belirtmişlerdir. Gerçekten çoğu kez alt özel sınıflar atlama basamağı olarak kullanılmakla birlikte bu sınıflarda çalışan pek çok öğretmenin il merkezindeki normal sınıflara sırası geldiği halde atanma isteğinde bulunmadıkları gözlenmektedir. Kuşkusuz böylesi ağır bir görevi sürdürmenin nedeni, bu çocuklara yardım etmekten mutluluk duymaktan öte bir şey olamaz.

2. Geri Zekâlı Çocuklar Alanındaki Eğitimleri

Bu bölümde alt özel sınıf öğretmenlerinin geri zekâlı çocuklar(GZÇ) alanındaki eğitim durumları; mezun olunan okulda, hizmet öncesinde ve içinde eğitim görme boyutlarında ele alınmıştır.

Mezun Olunan Okul

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenin tamamının ilköğretmen okulu mezunu olduğu daha önce belirtilmişti. İlköğretmen okullarında öğrencilere özel eğitim alanı ile ilgili genel bilgi kazandırmak için yalnızca Eğitim Psikolojisi dersi içersinde en çok 6 saatlik bir zaman ayrılmıştır(Çağlar, 1974). Bu zaman içersinde özel eğitime muhtaç çocukların dolayısıyla GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin konuların işlenmesi gerekmektedir. Bu okullardan mezun olan öğretmenlere göre bu ders konularının işlenmesi durumu Çizelge 9'da gösterilmiştir.

Çizelge 9'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarısına yakını mezun oldukları okulda GZÇ'ın eğitimine ilişkin konuların işlenmediğini belirtmişlerdir. Bu durum Eğitim Psikolojisi dersini veren öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliklerinden ya da konuya yeterince önem vermemelerinden kaynaklanabilir.

ÇİZELGE 9

ÖĞRETMENLERE GÖRE EĞİTİM PSİKOLOJİSİ DERSİ
İÇERSİNDE GZÇ'IN EĞİTİMİNE İLİŞKİN
KONULARIN İŞLENMESİ DURUMU

Konunun İşlenmesi Durumu	n	%
İşlendi	15	35,71
İşlenmedi	19	45,23
Hatırlamıyorum	8	19,06
Toplam	42	100,00

Kurs ve Sertifika Programları

Araştırmanın problem bölümünde değinildiği gibi, alt özel sınıflarda çalışan öğretmenler, GZÇ'ın eğitimleri konusunda hizmet öncesinde ve içinde çeşitli kurs ve sertifika programlarına tabi tutulmaktadırlar. Bunlardan kurs programları genellikle Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca rehberlik ve araştırma merkezleri kanalı ile, sertifika programları ise Ankara ve Anadolu Üniversitelerince yürütülmektedir. Anadolu Üniversitesi tarafından yürütülmekte olan sertifika programı her biri 42 ders saati olmak üzere toplam 11 dersten oluşmaktadır. Ankara Üniversitesi tarafından yürütülmekte olan sertifika programı ise 9 dersten oluşmaktadır.

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenin kurs ve sertifika programlarına katılma durumları Çizelge 10'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 10

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KURS VE SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILMA DURUMLARI

Katılma Durumu	n	%
Yalnızca kursa katılma	3	4,75
Yalnızca sertifika programına katılma	13	30,95
Kurs ve sertifika programına katılma	21	50,00
Hiç bir programa katılmama	1	2,38

Çizelge 10'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarısı hem kurs hemde sertifika programına katıldıklarını belirtmişlerdir. 13 öğretmen yalnızca sertifika programına, 3 öğretmende yalnızca kursa katıldığını belirtmiştir. Herhangi bir kurs yada sertifika programına katılmayan yalnızca 1 öğretmen bulunmaktadır.

Ortaya çıkan bu durum, özellikle öğretmenlerin yarısının hem kurs hemde sertifika programlarına katılmış olmaları, Eskişehir il merkezinde GZÇ'in eğitimleri yönünden olumlu bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Ancak Eskişehir ilinin bu konudaki özel durumunun gözden uzak

tutulmaması gerekmektedir. Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin Türkiye genelinde açılan ilk merkezlerden birisi olması, bunun yanında Anadolu Üniversitesince açılan sertifika programlarının tamamının, Ankara Üniversitesince açılan sertifika programlarının ise bir bölümünün Eskişehir'de gerçekleştirilmiş olması, kurs ve sertifika programlarına katılan öğretmenlerin sayılarının artmasına neden olmuştur.

Hizmet Öncesi Eğitim

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenin alt özel sınıf öğretmenliğine atanmadan önce GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin kursa katılma durumu Çizelge 11'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 11

ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARA ATANMADAN ÖNCE HİZMET ÖNCESİNDE KURSA KATILMA DURUMU

Kursa Katılma Durumu	n	%
Katılanlar	8	19,05
Katılmayanlar	34	80,95
Toplam	42	100,00

Çizelge 11'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin % 80,95'i alt özel sınıf öğretmenliğine atanmadan önce GZÇ'nin eğitimine ilişkin kurslara katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kurslara katıldığını belirten 8 öğretmenin katıldığı kursların adı, düzenleyen kurum ve süreleri Çizelge 12'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 12

HİZMET ÖNCESİ KURSLARINA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KATILDIKLARI KURSLAR, DÜZENLEYEN KURUM VE SÜRESİ

Kursun Adı	Düzenleyen Kurum	Süre	n
Özel Eğitim Kursu	Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi	21 gün	5
Özel Eğitim Kursu	Bursa Rehberlik ve Araştırma Merkezi	21 gün	2
Program Geliştirme Kursu	Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü	21 gün	1

Çizelge 12'de görüldüğü gibi, hizmet öncesi eğitime katılan alt özel sınıf öğretmenlerinin 7'si iki ayrı kentte rehberlik ve araştırma merkezlerince açılan ve 21 gün süren özel eğitim kurslarına katılmışlardır. Yalnızca 1 öğretmen, Çanakkale'de açılan "Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkokul Programı-Geliştirme

X

Kursu'na katıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin bu kurslardan yararlanma durumları Çizelge 13'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 13

HİZMET ÖNCESİNDE KURSLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KURS PROGRAMLARINDAN YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Y a r a r l a n m a D u r u m u	n
GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma,	6
GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme	5
Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme	4
Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme	3
GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma	5
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme	4
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme	2
GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme	3
GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma	2

Çizelge 13'te görüldüğü gibi, hizmet öncesi kurslara katılan 8 öğretmenden 6'sı, kursların GZÇ'a ilişkin

temel kavramlara sahip olma yönünden yararlı olduğunu belirtmiştir. Bunu "GZÇ'in teğhislerinde izlenen yöntemleri bilme" ile "GZÇ'in eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma" izlemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi belirtilen yararlar daha çok bilme düzeyinde olmaktadır.

Araştırma kümesini oluşturan 42 alt özel sınıf öğretmenin hizmet öncesi sertifika programlarına katılma durumu Çizelge 14'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 14

ÖĞRETMENLERİN HİZMET ÖNCESİ SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILMA DURUMU

Katılma Durumu	n	%
Katılan	26	61,90
Katılmayan	16	38,10
Toplam	42	100,00

Çizelge 14'te görüldüğü gibi öğretmenlerin % 61,90'ı hizmet öncesinde sertifika programlarına katıldığını belirtmiştir. Bu öğretmenlerin 5'i Ankara Üniversitesi, 21'i Anadolu Üniversitesinde açılan sertifika programlarına katılmışlardır.

Hizmet öncesinde sertifika programlarına katılan 26 öğretmenin programlardan yararlanma durumları Çizelge 15'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 15

HİZMET ÖNCESİNDE SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN
ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMLARDAN
YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Y a r a r l a n m a	n	%
GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma	20	76,92
GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme	17	65,38
Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme	16	61,53
Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme	14	53,84
GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma	19	73,07
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme	19	73,07
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme	21	80,76
GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olan çözüm yollarını bilme	15	57,69
GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma	13	50,00

Çizelge 15'de görüldüğü gibi, hizmet öncesi sertifika programlarına katılan 26 öğretmenden 21'i sertifika programlarının "GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme" yönünden yararlı olduğunu belirtmiştir. Bunu "GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma", "GZÇ'ın eğitiminde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme", ile "GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme" izlemektedir.

Öğretmenlerin hizmet öncesinde sertifika programlarından bilme ve yapma düzeylerinde yer alan maddelere sıklıkla olumlu yanıt vermeleri, bunlar içerisinde "GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme" maddesinin ilk sırayı alması, sertifika programlarını öğretmenlerin alt özel sınıflardaki eğitime hazırlanmalarında önemli katkılarının olduğunu göstermektedir.

Hizmetiçi Eğitim

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenin alt özel sınıf öğretmenliğine atandıktan sonra GZÇ'ın eğitimine ilişkin kurslara katılma durumu Çizelge 16'da gösterilmiştir.

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarısından fazlası alt özel sınıf öğretmenliğine atandıktan sonra alana ilişkin kurslara katıldıklarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 16

ÖĞRETMENLERİN ALT ÖZEL SINIFLARA ATANDIKTAN SONRA
HİZMETİÇİ KURSA KATILMA DURUMU

Katılma Durumu	n	%
Katılanlar	19	45,23
Katılmayanlar	23	54,77
Toplam	42	100,00

Kurslara katıldığını belirten 19 öğretmenin katıldığı kursların adı, düzenleyen kurum ve süreleri Çizelge 17'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 17

HİZMETİÇİ KURSLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN KATILDIKLARI KURSLAR,
DÜZENLEYEN KURUM VE SÜRESİ

Kursun Adı	Düzenleyen Kurum	Süre	n
Özel Eğitim Kursu	Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi	5-10 gün	15
Program Geliştirme Kursu	Mersin Milli Eğitim Müdürlüğü	21 gün	4

Çizelge 17'de görüldüğü gibi, hizmetiçi eğitime katılan alt özel sınıf öğretmenlerinin 15'i Eskişehir ilinde değişik zaman ve sürelerde açılan özel eğitim kurslarına katılmışlardır. 4 öğretmen Mersin'de açılan 21 gün süreli "Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkokul Programını Geliştirme Kursuna" katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin kurslardan yararlanma durumu Çizelge 18'de gösterilmiştir.

Çizelge 18'de görüldüğü gibi hizmetiçi kurslara katılan 19 öğretmenden 10'u kursların "GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma" yönünden yararlı olduğunu belirtmiştir. Bunu "GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma", "GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme", "GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma", "GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme", "GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma" ile "GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme" izlemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi belirtilen yararlar daha çok bilme düzeyinde olmaktadır. Bu durum hizmet öncesi kurslarında olduğu gibi öğretmenlerin kurslardan daha çok bilme düzeyinde yararlandıklarını göstermektedir.

ÇİZELGE 18

HİZMETİÇİ KURSLARA KATILAN ALT ÖZEL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN KURSLARDAN YARARLANMA
DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Y a r a r l a n m a	n
GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma	10
GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme	6
Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme	6
Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme	5
GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma	9
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme	7
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme	7
GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme	9
GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma	7

Araştırma kümesini oluşturan 42 alt özel sınıf öğretmenin hizmet içinde sertifika programlarına katılma durumu Çizelge 19'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 19

ÖĞRETMENLERİN HİZMETİÇİ SERTİFİKA
PROGRAMLARINA KATILMA DURUMU

Program	n	%
Katılan	12	28,57
Katılmayan	30	71,43
Toplam	42	100,00

Çizelge 19'da görüldüğü gibi öğretmenlerin % 28,57'si hizmet içinde sertifika programlarına katıldığını belirtmiştir. Bu öğretmenlerin 8'i Anadolu Üniversitesi, 4'ü ise Ankara Üniversitesince açılan sertifika programlarına katılmışlardır.

Alt özel sınıfa atandıktan sonra sertifika programlarına katılan 12 öğretmenin programdan yararlanma durumlarına göre dağılımları Çizelge 20'de gösterilmiştir.

Çizelge 20'de görüldüğü gibi, hizmetiçi sertifika programlarına katılan 12 öğretmenden 10'u sertifika programlarının "GZÇ'in eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme" yönünden yararlı olduğunu belirtmiştir. Bunu "GZÇ'in eğitimlerine

ÇİZELGE 20

HİZMETİÇİ SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN
ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMLARDAN
YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Y a r a r l a n m a	n
GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma	9
GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme	8
Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme	8
Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme	6
GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma	9
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme	9
GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme	10
GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme	7
GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma	5

ilişkin temel kavramlara sahip olma" ile "GZÇ'ın eğitimle-
rinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme" izlemektedir.
Bu durum hizmet öncesi programlarında olduğu gibi öğretmenlerin
programlardan daha çok yapma ve bilme düzeyinde yarar-
landıklarını göstermektedir.

Daha önce belirtildiği gibi araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenden 38'i sertifika programlarına katılmışlardır. Bunlardan 26'si alt özel sınıfa atanmadan önce, 12'si de göreve atandıktan sonra bu programa katılmışlardır. Programa katılan tüm öğretmenlerin programı^① bitirme durumları Çizelge 21'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 21

SERTİFİKA PROGRAMLARINA KATILAN ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMI BİTİRME DURUMU

Program	n	%
Bitiren	17	44,73
Bitirmeyen	21	55,27
Toplam	38	100,00

Çizelge 21'de görüldüğü gibi sertifika programlarına katılan 38 öğretmenden yarısına yakını programı bitirdiklerini belirtmişlerdir.

Gelişmiş ülkelerde özel eğitim öğretmenliği normal sınıf öğretmenliği programlarına ek 1 yada 2 yıllık programları gerektirmektedir (Çağlar, 1974). Ülkemizde maalesef bu kapsamda eğitim programları mevcut değildir. Yalnızca her biri 42 ders saati olmak üzere 9 yada 11

dersten oluşan sertifika programlarını göz ardı etmek haksızlık olur. Bu yönü ile tamamı bitirmese bile araştırma kümesini oluşturan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu programlara katılmaları kayda değer bir gelişmedir.

3. Öğretim Çalışmaları

Alt özel sınıflarda eğitim 1975 yılında hazırlanan "Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkokul Programı" uyarınca yapılmaktadır (MEB, 1976).

Araştırma kümesini oluşturan 42 alt özel sınıf öğretmenin bu programın yeterliliğine ilişkin görüşleri Çizelge 22'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 22

ÖĞRETMENLERE GÖRE EĞİTİLEBİLİR GERİ ZEKÂLI ÇOCUKLAR İÇİN İLKOKUL PROGRAMININ YETERLİLİK DURUMU

Yeterli Bulma Durumu	n	%
Yeterli bulan	16	38,09
Yeterli bulmayan	26	61,91
Toplam	42	100,00

Çizelge 22'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarıdan fazlası programı yeterli bulmamaktadır. Programı

yeterli bulan 16 öğretmenin nedenleri Çizelge 23'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 23

ÖĞRETMENLERİN EĞİTİLEBİLİR GERİ ZEKÂLİ ÇOCUKLAR İÇİN İLKOKUL PROGRAMINI YETERLİ BULMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Amaçlar geri zekâlıların özelliklerine uygun	9	56,25
Amaçlar ile konular arasında ilişki yeterli	8	50,00
Üniteler yaşama uygulanabilir nitelikte	6	37,50
Öğretme yöntemleri, geri zekâlıların özelliklerine uygun	8	50,00
Belirtilen araç gereçler yeterli	4	25,00
Programda belirlenen zaman ile eğitim etkinlikleri arasındaki ilişki yeterli	1	6,25
Değerlendirme yöntemleri yeterli	1	6,25

Çizelge 23'de görüldüğü gibi Programı yeterli bulan öğretmenlerin yarısından fazlası programı "Amaçlar geri zekâlıların özelliklerine uygun" olma yönünden yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bunu "Amaçlar ile konular arasındaki ilişki yeterli" ile "Öğretme yöntemleri geri zekâlıların özelliklerine uygun" olma nedenleri izlemektedir.

Öğretmenlerin yarısından fazlasının programı yeterli bulmaması, programı yeterli bulan öğretmenlerin sıralanan nedenlerden yalnızca bir kaçını belirtmesi, programın fonksiyonlarını yerine getirmesinde sınırlı kaldığını göstermektedir.

Ders Kitapları

Yapılan belirlemelere göre eğitilebilir geri zekâlı çocukların eğitimlerinde kullanılabilecek, onlar için özel olarak yazılmış ders kitapları bulunmamaktadır. Bu nedenle alt özel sınıf öğretmenleri ders kitabı ihtiyaçlarını normaller için hazırlanmış çeşitli kaynaklardan sağlamaktadırlar. Öğretmenlerin bu konuda yararlandıkları kitap çeşitlerinin dağılımı Çizelge 24'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 24

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFLARINDA YARARLANDIKLARI KİTAP ÇEŞİTLERİNİN DAĞILIMI

Yararlanılan Kitap Çeşitleri	n	%
Normal ilkokul sınıf kitapları	26	61,90
Normal ilkokul sınıf dergileri	29	69,04
Ansiklopedi v.b.	17	40,47
Kendi hazırladığı yazılı döküman	19	45,23

Çizelge 24'de görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısından fazlası "normal ilkokul sınıf dergisi" ile "normal ilkokul sınıf kitapları"ndan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Oysa çocukların özelliklerine uygun olarak yazılmış ders kitapları, bu çocukların özel eğitimlerinin önemli bir parçasıdır.

Ders Araç Gereçleri

Eğitilebilir geri zekâlı çocukların eğitimleri normal çocukların eğitiminde kullanılan araç gereçlere ek bazı araç gereçlerin kullanılmasını gerektirmektedir. Alt özel sınıflarda bulunan araç gereçlerin çeşitlerine göre dağılımı Çizelge 25'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 25

ALT ÖZEL SINIFLARDA BULUNAN ARAÇ GEREÇLERİN ÇEŞİTLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Araç Gereç Çeşitleri	n	%
Ders araç gereçleri	32	76,19
Günlük tüketim malzemeleri	28	66,66
El becerilerini geliştirici temrinlik gereçler	19	45,23
Yaşamı kolaylaştırıcı araç gereçler	9	21,42
Mesleğe hazırlayıcı araç gereçler	2	4,76

Çizelge 25'te görüldüğü gibi, alt özel sınıflarda bulunan araç gereçlerin çeşitlerine göre dağılımında en çok (% 76,19) ile "Ders araç gereçleri" gelmektedir. Bunu sırasıyla "Günlük tüketim malzemeleri" ile "El beçerilerini geliştirici temrinlik gereçler" izlemektedir. "Yaşamı kolaylaştırıcı araç gereçler" ile "Mesleğe hazırlayıcı araç gereçler"i olduğunu belirten öğretmenlerin çok az olduğu izlenmektedir. Alt özel sınıf öğretmenlerinin araç gereç temininde karşılaştıkları sorunların dağılımı Çizelge 26'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 26

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ARAÇ GEREÇLERİN TEMİNİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

Karşılaşılan Sorunlar	n	%
Geri zekâlı çocuklara yönelik araç gereç yokluğu	23	54,76
Yönetimin gerekli araç gereci almada ilgisizliği	11	26,19
Yeterli ödeneğin bulunmaması	21	50,00
Okulun ödenek dışı imkanlarının sınırlı oluşu	19	45,23
Başka	2	4,76

Çizelge 26'da görüldüğü gibi, araç gereç temininde

karşılaşılan sorunların başında "geri zekâlı çocuklara yönelik araç gerecin yokluğu" gelmektedir. Bunu sırası ile "yeterli ödeneğin bulunmaması" ile "okulun ödenek dışı imkanlarının sınırlı oluşu" izlemektedir.

Tıpkı ders kitaplarında olduğu gibi, bu sınıflarda yeterli araç gerecin olmayışı, geri zekâlı çocukların eğitimlerinde istenilen davranışların gerçekleştirilmesinde önemli güçlüklerle neden olabilecek nitelikte görülmektedir.

Sınıfın Fizik Yapısı

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenden 34'ü sınıfların fizik yapısına ilişkin sorunlar belirtmişlerdir. Bu sorunlar Çizelge 27'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 27

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DERSLİKLERİN FİZİK YAPISINA İLİŞKİN SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Işıklandırma yetersiz	7	16,66
Havalandırma yetersiz	6	14,28
Isıtma yetersiz	3	7,14
Derslik küçük	20	47,61
Bodrum katı	2	4,76

Çizelge 27'de görüldüğü gibi, öğretmenler dersliklerin fizik yapısına ilişkin sorunlarda ençok "derslikler küçük" olduğunu belirtmişlerdir. Genellikle okulların en elverişsiz sınıflarının alt özel sınıflara ayrıldığı yaygın bir kanıdır. Ancak araştırma sonunda yalnızca 34 öğretmenin bu konuda sorun belirtmesi, belirtilen sorunların ise yalnızca dersliklerin küçük olmasında yığılması, Eskişehir il merkezindeki alt özel sınıfların fiziksel yapılarının genelde uygun olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Zekâ Düzeyleri ve Sınıf Yapısı

Problem bölümünde değinildiği gibi geri zekâlı çocuklar homojen bir grup değildir. Kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler. Aynı durum eğitilebilir geri zekâlı çocuklar için de geçerlidir. Her birinin kişilik özellikleri farklı olduğu kadar zihinsel özelliklerin ölçütlerinden biri olan zekâ düzeyleri de farklı olmaktadır. Bunun yanında birleşik sınıf uygulamaları, sınıf mevcutlarının az yada çok oluşu, öğrencilerin takvim yaşlarının farklı olması, sınıftaki öğrencilerin eğitim gereksinimlerini daha da çeşitlendirmektedir.

Alt özel sınıf öğretmenlerinin bu konuda karşılaştıkları sorunlar Çizelge 28'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 28

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN
ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE SINIF YAPISINA İLİŞKİN
SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Sınıfta eğitilebilir geri zekâlı çocuklardan daha ağır çocukların varlığı	17	40,47
Sınıfta eğitilebilir geri zekâlı çocuklar arasında önemli bireysel farklılıkların olması	30	71,42
Sınıfın birleşik sınıf olması	25	59,52
Sınıf mevcudunun fazla olması	6	14,28
Sınıf mevcudunun az olması	4	9,52
İleri yaşta öğrenci olması	2	4,76

Çizelge 28'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 71,42'si sorun olarak "sınıfta eğitilebilir geri zekâlı çocuklar arasında önemli bireysel farklılıkların olması"nı belirtmişlerdir. Bunu % 59,52 ile "sınıfın birleşik sınıf olması" izlemektedir. Öğretmenlerin % 40,47'si ise "sınıfta eğitilebilir geri zekâlı çocuklardan daha ağır çocukların olduğunu" belirtmişlerdir.

Özel eğitimin bir ekip çalışmasını gerektirdiğine daha önce değinilmişti. Kuşkusuz alt özel sınıflarda sağlanan eğitimden yalnızca sınıf öğretmenin sorumlu

olması, farklı eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin bu gereksinimlerinin karşılanmasını güçleştirmektedir. Ayrıca birleşik sınıf uygulamaları sınıfta çeşitli yaşlarda öğrencilerin bulunmasına neden olmaktadır. Üstelik ilkokul yönetmeliğine göre bu sınıfta olmamaları gereken eğitilebilir düzeyinden daha aşağı düzeydeki çocukların da bu sınıflara devam etmesi bu sınıflardaki eğitim öğretim sorunlarını daha da artırmaktadır.

4. Çevre İlişkileri

Bu bölümde alt özel sınıf öğretmenlerinin çevreyle olan ilişkileri; öğrencilerin anne babalarıyla, okul, yönetimiyle, müfettişlerle ve rehberlik ve araştırma merkezi uzmanlarıyla ilişkileri boyutlarında ele alınmıştır.

Öğrencinin Anne Babası

Araştırma kümesini oluşturan 42 öğretmenin, öğrencilerinin anne babalarıyla ilişkilerinde sorunla karşılaşma durumları Çizelge 29'da verilmiştir.

Çizelge 29'da görüldüğü gibi öğretmenlerin % 60'a yakını öğrenci velileriyle sorunları olduklarını belirtmişlerdir. Bu belirlemeyi yapan öğretmenlerin karşılaş-

ÇİZELGE 29

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABALARIYLA İLİŞKİLERİNDE SORUNLA
KARŞILAŞMA DURUMU

Sorunla Karşılaşma Durumu	n	%
Karşılaşıyorum	25	59,52
Karşılaşmıyorum	17	40,48
Toplam	42	100,00

tıkları zorunların dağılımı Çizelge 30'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 30

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABASIYLA İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Velilerin sıklıkla okula gelmemesi	11	44,00
Yapılan önerilere uyulmaması	12	48,00
Çocuklarıyla yeterince ilgilenmemeleri	19	76,00
Başka	3	12,00

Çizelge 30'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin veliyle ilişkilerinde karşılaştığı sorunların başında, velilerin "çocuklarıyla yeterince ilgilenmemeleri" gelmektedir.

Geri zekâlı çocukların eğitiminde okul aile işbirliğine ve ailelerin çocuklarıyla ilgilenmelerine normal çocukların eğitimlerinden çok daha fazla gereksinim vardır(Çağlar, 1974). Durum böyle iken öğretmenlerin yarısından fazlasının bu konuda sorunlarının olduğunu belirtmesi, bu sorunların başında anababaların çocukla ilgilenmemesinin yer alması düşündürücüdür.

Okul Yönetimi

Alt özel sınıf öğretmenlerinin okul yönetimiyle ilişkilerinde sorunla karşılaşma durumları Çizelge 31'de verilmiştir.

ÇİZELGE 31

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL YÖNETİMİYLE İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU

Sorunla Karşılaşma Durumu	n	%
Karşılaşıyorum	24	57,14
Karşılaşmıyorum	18	42,86
Toplam	42	100,00

Çizelge 31'de görüldüğü gibi öğretmenlerin yarıdan fazlası okul yönetimiyle ilişkilerinde sorunları olduklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre karşılaştıkları sorunların dağılımı Çizelge 32'de gösterilmiştir.

ÇİZEIGE 32

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YÖNETİMLE İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Özel sınıfın istenmemesi	3	12,50
İmkan eşitliğine uyulmaması	7	29,16
Özel sınıfın normal sınıflarla kaynaşmalarına yardımcı olmama	4	16,66
Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama	4	16,66
Geri zekâlıların eğitiminden anlamama	18	75,00

Çizelge 32'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin % 75'i yönetimin "geri zekâlı çocukların eğitiminden anlamadığını" belirtmiştir. Bunu izleyen sorun ise "imkan eşitliğine uyulmaması"dır.

Kuşkusuz okullarda bu sınıfları bulunan yöneticilerin geri zekâlı çocukların psikolojik özelliklerini bilmesi ve eğitimlerinden anlaması istenilen bir durumdur. Bu konuda öğretmen yetiştiren kurumlara olduğu kadar, bu sınıflarda çalışan öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir.

Denetim

Alt özel sınıf öğretmenlerinin müfettişlerle ilişkilerinde sorunla karşılaşma durumları Çizelge 33'te verilmiştir.

ÇİZELGE 33

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜFETTİŞLERLE İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU

Sorunla Karşılaşma Durumu	n	%
Karşılaşıyorum	35	83,33
Karşılaşmıyorum	7	16,67
Toplam	42	100,00

Çizelge 33'te görüldüğü gibi öğretmenlerin % 83,33'ü müfettişlerle ilişkilerinde sorunları olduklarını belirtmişlerdir.

Daha önce belirtildiği gibi bu oran okul yönetimi ile ilişkilerde % 57,14 idi. Buna göre öğretmenlerin müfettişlerle ilişkilerinde daha çok sorunla karşılaştıkları söylenebilir. Müfettişlerle ilişkilerinde sorunla karşılaştıklarını belirten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların dağılımı Çizelge 34'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 34

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜFETTİŞLERLE İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Geri zekâlıların eğitiminden anlamamaları	29	82,85
Normal sınıflardaki başarının istenmesi	20	57,14
Karşılaşılan sorunların çözümünde yardımcı olunamama	16	45,71
Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama	6	17,14
Değerlendirmede rehberlik edememe	21	60,00
Başka	5	14,28

Çizelge 34'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 82,85'i müfettişlerin "geri zekâlıların eğitiminden anlamadığını" belirtmişlerdir. Bunu "değerlendirmede rehberlik edememe" ile "normal sınıflardaki başarının istenmesi" izlemektedir.

Günümüzde müfettişlerin denetim çalışmalarında öğretmenlere rehberlik yapmaktan çok öğretmenin görülen başarılarını değerlendirme çalışmalarına ağırlık verdikleri sıklıkla gündeme getirilmektedir. Kuşkusuz alt özel sınıflar bu genel durumun kapsamı dışında düşünülemez. Üstelik müfettişlerin pek çoğu bu çocukların eğitimine ilişkin bilgi sahibi değildir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Uzmanları

Alt özel sınıf öğretmenlerinin rehberlik araştırma merkezi uzmanlarıyla ilişkilerinde sorunla karşılaşma durumları Çizelge 35'te verilmiştir.

ÇİZELGE 35

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ UZMANLARIYLA İLİŞKİLERİNDE SORUNLA KARŞILAŞMA DURUMU

Sorunla Karşılaşma Durumu	n	%
Karşılaşıyorum	15	35,71
Karşılaşmıyorum	27	64,29
Toplam	42	100,00

Çizelge 35'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin % 35,71'i rehberlik ve araştırma merkezi uzmanlarıyla ilişkilerinde sorunları olduklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre karşılaştıkları sorunların dağılımı Çizelge 36'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 36

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZMANLARLA İLİŞKİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Karşılaşılan sorunların çözümünde yardımcı olunmama	6	40,00
Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama	6	40,00
Özel eğitime muhtaç çocukları incelememe ve gerekli önlemleri almama	6	40,00
Sağaltım yapılması gereken öğrencileri sağaltıma almama	7	46,66
Sınıf ve kurum değiştirecek öğrencileri izlememe	8	53,33
Sağaltımı gereken öğrenciler için okul ve diğer kurumlarla gereken ilişkileri kurmama	10	66,66
Gerekli kurs ve seminerleri açmama	5	33,33
Başka	6	40,00

Çizelge 36'da görüldüğü gibi öğretmenlerin % 66,66'sı sorun olarak rehberlik ve araştırma merkezi uzmanlarının "sağaltımı gereken öğrenciler için okul ve diğer kurumlarla gereken ilişkileri kurmama" larını belirtmişlerdir. Bunu % 53,33 ile "sınıf ve kurum değiştirecek öğrencileri izleme" ve % 46,66 ile "sağaltımı yapılması gereken öğrencileri sağaltıma almama" izlemektedir.

Bir ekip çalışmasını gerektiren geri zekâlı öğrencilerin eğitimini, tek başına üstlenen, alt özel sınıf öğretmenlerinin yalnız bırakılmaması için rehberlik ve araştırma merkezi uzmanlarının gerekli tüm duyarlılığı göstermeleri büyük önem taşımaktadır.

Bu yönü ile araştırma sonucunda öğretmenlerin ancak ufak bir bölümünün rehberlik ve araştırma merkezi uzmanları ile ilişkilerinde sorunları olduğunu belirtmeleri olumlu bir tablo olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte bu grubun belirttiği sorunlar göz ardı edilemeyecek nitelikte görülmektedir.

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde önce araştırmanın kısa bir özeti verilecek, sonra yargılara yer verilecektir. Daha sonra öneriler sıralanacaktır.

Özet

Bu araştırmanın amacı 1986-1987 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde eğitilebilir geri zekâlı çocukların devam ettikleri alt özel sınıflarda görev yapan öğretmenlerin mevcut durum ve sorunlarınının saptanmasıdır.

Araştırma kümesini anılan öğretim döneminde Eskişehir il merkezinde alt özel sınıflarda görev yapan öğretmenlerin tamamı, toplam 42 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Araştırma kümesini oluşturan alt özel sınıf öğretmenlerinin % 80,95'i kadındır. Öğretmenlerin tamamı ilköğretmen okulu mezunudur. Öğretmenlerin yarısından fazlası alt özel sınıfa atanmadan önce 5-10 yıl süre ile normal sınıflarda öğretmenlik yapmışlardır. Öğretmenlerin

% 51'i 4 yıldan az, % 40,47'si 5-10 yıldır alt özel sınıflarda görev yapmaktadırlar.

Araştırmanın başlıca bulguları şunlardır:

1. Alt özel sınıf öğretmenlerinin % 71,42'si bu sınıflara atanmadan önce köy ilkokullarında görev yapmışlardır. Öğretmenlerin % 35,7'i il merkezine gelmek, % 30,95'i ise eş durumu nedeni ile alt özel sınıflarda çalışmak isteğinde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerin % 52,38'i normal sınıfa geçmek istemektedir. Bu isteği belirten öğretmenlerin nedenlerinin başında "verimli çalışma ortamının olmaması" gelmektedir. Bunu "alt özel sınıfta görev yapmanın zor olması" izlemektedir. Normal sınıfa geçmek istemeyen öğretmenlerin % 95'i alt özel sınıfta çalışmaktan mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

2. Alt özel sınıf öğretmenlerinin tamamı ilköğretmen okulu mezunudur. Öğretmenlerin % 45,23'ü ilköğretmen okullarında geri zekâlıların eğitimine ilişkin hiçbir konunun işlenmediğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin biri dışında hepsi geri zekâlıların eğitimi konusunda kurs ve sertifika programlarına katılmışlardır. Hizmet öncesinde kurslara katılan öğretmenlerin oranı % 80,95'dir. Bu kursların tamamı Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından açılmıştır. Öğret-

menler bu kurslardan bilme düzeyinde yararlandıklarını belirtmişlerdir. Hizmet öncesinde sertifika programlarına katılan öğretmenlerin oranı % 61,93'tür. Bu programlar Üniversite-Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı işbirliği ile düzenlenmiştir. Öğretmenler bu programlardan bilme ve yapma düzeyinde yararlandıklarını belirtmişlerdir. Hizmet içinde kurslara katılan öğretmenlerin oranı % 45,23'dür. Sertifika programlarına katılma oranı % 28,57'dir. Hizmet öncesinde olduğu gibi öğretmenler kurslardan bilme, sertifika programlarından bilme ve yapma düzeylerinde yararlandıklarını belirtmektedirler.

Sertifika programlarına katılan 38 öğretmenin % 44,73'ü bu programları tamamlamıştır.

3. Alt özel sınıf öğretmenlerinin % 61,91'i geri zekâlı çocuklar için ilkokul programını yeterli bulmaktadır.

Alt özel sınıflara yönelik ders kitabı yoktur. Öğretmenlerin % 69,04'ü sınıflarında ilkokul dergilerinden yararlanırken, % 61,90'ı ise normal ilkokul sınıf kitaplarını kullanmaktadırlar.

Öğretmenlerin % 79,58'i sınıflarında yaşamı kolaylaştırıcı araç gereçlerin, % 95,24'ü ise mesleğe hazırlayıcı araç gereçlerin olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 54,76'sı araç gereç temininde geri zekâlı

çocuklara yönelik araç gerecin yokluğunu, % 50'si ise yeterli ödeneğin olmamasını, araç gereç temininde sorun olarak belirtmişlerdir.

Sınıfların fiziksel yapısına ilişkin sorunları olduğunu belirten öğretmenlerin % 47,61'i dersliklerin küçük olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıflarını oluşturan öğrencilerin özelliklerine ilişkin karşılaştıkları sorunların başında eğitilebilir geri zekâlı çocuklar arasında önemli bireysel farklılıkların olması gelmektedir. Bunu sınıfların birleşik olması izlemektedir.

4. Öğretmenlerin % 59,52'sinin öğrencilerin anne babaları ile ilişkilerinde sorunları vardır. Öğretmenlerin % 76,00'si sorun olarak anne babaların çocukla yeterince ilgilenmediklerini belirtmektedir.

Öğretmenlerin % 57,14'ünün okul yönetimi ile sorunları vardır. Bunların % 75'i sorun olarak yönetimin geri zekâlıların eğitiminden anlamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin % 83,33'ü müfettişle ilişkilerinde çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten öğretmenlerin % 82,85'i müfettişlerin geri zekâlıların eğitiminden anlamadıklarını, % 60,00'ı değerlendirmede rehberlik edemediklerini öne sürmektedirler.

Öğretmenlerin % 35,71'i rehberlik ve araştırma merkezi uzmanlarıyla ilişkilerinde çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten öğretmenlerin % 66,66'sı uzmanların sağaltımı gereken öğrenciler için okul ve diğer kurumlarla gereken ilişkileri kurmadıklarını, % 53,33'ü ise sınıf ve kurum değiştirecek öğrencileri izlemediklerini belirtmişlerdir.

Yargı

Alt özel sınıflarda görev alan öğretmenlerin görev alma nedeni genellikle kent merkezindeki okullara gelmek olmaktadır. Bununla birlikte, öğretmenlerin önemli bir bölümü bu sınıflarda görev yapmaya istekli gözükmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğu alt özel sınıfa atanmadan önce ya da atandıktan sonra hizmet öncesinde yada içinde çeşitli kurs ve sertifika programlarına devam etmişlerdir. Ancak öğretmenlerin kurs programlarından yeterince yararlanamadıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere göre alt özel sınıflarda uygulanmakta olan program yeterli değildir. Bu sınıflara öz ders kitapları, araç gereçler bulunmamaktadır. Sınıfların fiziksel yapıları genellikle uygundur. Sınıflardaki öğrenciler zekâ düzeyleri ve takvim yaşları yönünden önemli farklılıklar göstermektedir.

Öğretmenlerin öğrenci velileri, okul yönetimi, müfettişler ve rehberlik araştırma merkezi uzmanları ile ilişkilerinde önemli sorunları vardır. Bu sorunlar özellikle müfettişlerle ilişkilerde yoğunlaşmaktadır.

Sonuç olarak alt özel sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki eğitim uygulamalarında çoğu kez yalnız kaldığı ve pek çok sorunla yüz yüze bulunduğu görülmektedir.

Öneriler

Araştırmanın bulguları dikkate alındığında öneriler iki alt başlıkta sıralanabilir. Önerilerin bir bölümü eğitime, diğer bölümü de ileri araştırmalara yönelik olacaktır.

Eğitime İlişkin Öneriler

1. Her ne kadar öğretmenlerin kent merkezine gelmek için alt özel sınıflarda çalışmayı kabul ettikleri bilinmekle birlikte, bu sınıflarda görev alan öğretmenlerin çalışmalarını özendirici maddi ve manevi bazı önlemler alınmalıdır.

2. Alt özel sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde ve içinde yetiştirilmelerine önem verilmelidir.

3. Eğitilebilir Geri Zekâlılar İçin İlkokul Programı öğretmenlerin görüşlerine ve değerlendirmelere tabi

tutularak gözden geçirilmelidir.

4. Eğitilebilir geri zekâlı çocukların eğitimlerinde kullanılacak ders ve yardımcı kitaplar geliştirilmelidir.

5. Alt özel sınıflar yeterli araç gereçlerle donatılmalıdır.

6. Alt özel sınıflar mümkün olduğunca zihinsel ve psikolojik özellikleri birbirine benzer öğrencilerden oluşturulmalıdır. Bu yapılamadığında sınıflara iki öğretmen atanmalıdır.

7. Eğitilebilir geri zekâlı çocuklar konusunda anne babalar, okul yöneticileri, müfettişler eğitilmiştir.

8. Rehberlik araştırma merkezi uzmanları alt özel sınıf öğretmenleriyle daha sıklıkta ilişki kurmalıdır.

İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler

1. Öğretmenlerin durum ve sorunları, anketle birlikte çeşitli bilgi toplama kaynaklarından yararlanılarak çok yönlü olarak saptanabilir.

2. Alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunlarının saptanması Türkiye genelinde ele alınabilir.

3. Alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunları normal sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunları ile karşılaştırmalı olarak ele alınabilir.

EK 1

ALT ÖZEL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DURUM
VE SORUNLARINA İLİŞKİN ANKET FORMU

Değerli Meslektaşım,

Alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunlarına ilişkin bir araştırma yapılmaktadır.

Bu amaçla, sizlerden bazı bilgilerin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ankete vereceğiniz doğru ve samimi bilgiler, gerçek bilgilere ulaşılmasını ve dolayısıyla araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır.

Araştırma sonunda, alt özel sınıf öğretmenlerinin durum ve sorunlarının belirlenmesi, bu konuda gerekli tedbirlerin alınmasına yardımcı olabilecektir.

Ankete cevap verirken kendi görüşünüzü kapsayan maddelerin yanındaki parantez içine (X) işareti koyunuz. Ankette belirtilen maddeler dışındaki görüşleriniz varsa "Başka:" bölümüne yazınız.

Anketle toplanan bilgiler araştırmanın amacı dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Bu nedenle kimliğinizi belirtmenize gerek yoktur.

EK 1-devam

Samimiyetle vereceđinize inandđđm cevapları-
nızla sağlayacağınız değerli katkılarınız için teğerker
ederim.

H. Fakı ÇİFTÇİ
Rehberlik ve Araştırma
Merkezi

EK 1-devam

BÖLÜM I

1. Cinsiyetiniz?

() Kadın () Erkek

2. Yaşınız?

3. Mezun olduğunuz okul?

() İlköğretmen okulu

() Başka:

4. Normal ilkokul sınıf öğretmenliğinde kaç yıl görev yaptınız?

() 4 ve daha az

() 5 - 10 yıl

() 11 - 15 yıl

() 16 - 20 yıl

() 21 ve daha fazla yıl

5. Alt özel sınıf öğretmenliğinde kaç yıldır görev yapıyorsunuz?

() 4 ve daha az

() 5 - 10 yıl

() 11 - 15 yıl

() 16 - 20 yıl

() 21 ve daha fazla yıl

E- 1-devam

BÖLÜM II

1. Alt özel sınıf öğretmenliğine atanmadan önce görev yaptığınız okul hangi yerleşim bölgesinde idi?
 - () Eskişehir dışı il merkezi
 - () İlçe-Kasaba merkezi
 - () Köy

2. Alt özel sınıfta görev yapmanızın nedenleri nelerdir?
 - () Bu göreve karşı özel ilgim
 - () Bu konuda gördüğüm özel öğrenim
 - () Yakınlarımdan birinin özürlü olması
 - () Özürlü çocuklara yardımcı olma isteği
 - () Eş durumu
 - () İl merkezinde çalışma
 - () Başka:

3. Görev yaptığınız okulda normal bir sınıfa geçmeniz mümkün olsa geçmek ister misiniz?
 - () İstiyorum
 - () İstemiyorum

4. Cevabınız "istiyorum" ise niçin?
 - () Çalışmalarımın yöneticiler tarafından takdir edilmemesi
 - () Verimli çalışma için uygun ortamın olmaması

EK 1-devam

- () Uzun zamandır bu görevde olmam
 () Alt özel sınıfta görev yapmanın zor olması
 () Başka:

5. Cevabınız "istemiyorum" ise niçin?

- () Bu alanda çalışmam beni mutlu ediyor
 () Bu çalışmalarım takdir ediliyor
 () Çalışmalarımın sonucunu görmek istiyorum
 () Başka:

BÖLÜM III

1. Mezun olduğunuz okulda, meslek dersleri içersinde geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin konular işlendi mi?

- () İşlendi
 () İşlenmedi
 () Hatırlamıyorum

2. Geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin kurs ve sertifika programlarına katılma durumunuzu aşağıda belirtiniz.

- () Yalnızca kursa katıldım
 () Yalnızca sertifika programına katıldım
 () Kurs ve sertifika programına katıldım
 () Hiçbirine katılmadım

EK 1-devam

3. Hizmet öncesinde geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin kursa katıldınız mı?

() Katıldım

() Katılmadım

4. Katıldı iseniz kursları düzenleyen kurum ve sürelerini sırasıyla yazınız.

<u>Kursun Adı</u>	<u>Düzenleyen Kurum</u>	<u>Süre(gün)</u>
.....
.....

5. Bu kurslar size hangi yönleri ile yararlı oldu?

() Geri zekâlı çocuklar(GZÇ)a ilişkin temel kavramlara sahip olma

() GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme

() Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme

() Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını bilme

() GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma

() GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme

() GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme

() GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme

EK 1-devam

- () GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma
- () Başka:

6. Hizmet öncesinde geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin sertifika programlarına katıldınız mı?

- () Katıldım
- () Katılmadım

7. Katıldı iseniz sertifika programını düzenleyen kurumu ve bitirme tarihini yazınız.

<u>Sertifika Programını Düzenleyen Kurum</u>	<u>Bitirme Tarihi</u>
.....
.....

8. Sertifika programları size hangi yönleri ile yararlı oldu?

- () GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma
- () GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme
- () Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme
- () Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme
- () GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma
- () GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme
- () GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme

EK 1-devam

- () GZÇ'in eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme
- () GZÇ'in eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma
- () Başka:

9. Hizmet içinde geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin kursa katıldınız mı?

- () Katıldım
- () Katılmadım

10. Katıldığınız kursları, düzenleyen kurum ve sürelerini sırası ile yazınız

<u>Kursun Adı</u>	<u>Düzenleyen Kurum</u>	<u>Süre(gün)</u>
.....
.....

11. Bu kurs size hangi yönleri ile yararlı oldu?

- () GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma
- () GZÇ'in teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme
- () Türkiye'de GZÇ'in teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme
- () Türkiye'de GZÇ'in teşhis sorunlarını görebilme
- () GZÇ'in eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma

EK 1-devam

- () GZÇ'in eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme
- () GZÇ'in eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme
- () GZÇ'in eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme
- () GZÇ'in eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma
- () Başka:

12. Hizmet içinde geri zekâlı çocukların eğitimine ilişkin sertifika programlarına katıldınız mı?

- () Katıldım
- () Katılmadım

13. Katıldı iseniz, sertifika programını düzenleyen kurum ve bitirme tarihini yazınız.

<u>Sertifika Programını Düzenleyen Kurum</u>	<u>Bitirme Tarihi</u>
.....
.....

14. Sertifika programları size hangi yönleri ile yararlı oldu?

- () GZÇ'a ilişkin temel kavramlara sahip olma
- () GZÇ'ın teşhislerinde izlenen yöntemleri bilme
- () Türkiye'de GZÇ'ın teşhislerinin nasıl yapıldığını bilme
- () Türkiye'de GZÇ'ın teşhis sorunlarını görebilme

EK 1-devam

- () GZÇ'ın eğitimlerine ilişkin temel kavramlara sahip olma
- () GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini bilme
- () GZÇ'ın eğitimlerinde uygulanan özel öğretim yöntemlerini uygulayabilme
- () GZÇ'ın eğitimlerinde karşılaşılan problemlere ilişkin olası çözüm yollarını bilme
- () GZÇ'ın eğitimlerinde yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma
- () Başka:....

BÖLÜM IV

1. Alt özel sınıflarda uygulanan "Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkokul Programı"nı yeterli buluyor musunuz?
 - () Yeterli buluyorum
 - () Yeterli bulmuyorum
2. Cevabınız "yeterli buluyorum" ise hangi yönlerden yeterli buluyor sunuz?
 - () Amaçlar geri zekâlıların özelliklerine uygun
 - () Amaçlar ile konular arasındaki ilişki yeterli
 - () Üniteler yaşama uygulanabilir nitelikte
 - () Öğrenme yöntemleri, geri zekâlıların özelliklerine uygun

EK 1-devam

- () Belirtilen araç gereçler yeterli
- () Programda belirlenen zaman ile eğitim etkinlikleri arasındaki ilişki yeterli
- () Değerlendirme yöntemleri yeterli
- () Başka:

3. Sınıfınızda hangi kitaplardan yararlanıyor sunuz?

- () Normal ilkokul sınıf kitapları
- () Normal ilkokul sınıf dergileri
- () Ansiklopedi, v.b.
- () Kendimin hazırladığı yazılı dökümanlar
- () Başka:

4. Sınıfınızda hangi araç gereçleriniz var?

- () Ders araç gereçleri
- () Günlük tüketim malzemeleri
- () El becerilerini geliştirici temrinlik gereçler
- () Yaşamı kolaylaştırıcı araç gereçler(dolap, lavabo, v.b.)
- () Mesleğe hazırlayıcı araç gereçler
- () Başka:

5. Yeterli araç gereçleri temin etmede ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

- () GZÇ'a yönelik araç gereç yokluğu
- () Yönetimin gerekli araç gereci almada ilgisizliği

EK 1-devam

- () Gerekli ödeneğin yokluğu
- () Okulun ödenek dışı imkanlarının sınırlı olması
- () Başka:

6. Dersliğinizin fizik yapısına ilişkin karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

- () Işıklandırma yetersiz
- () Havalandırma yetersiz
- () Isıtma yetersiz
- () Derslik küçük
- () Başka:

7. Eğitim öğretimde sınıfınızı oluşturan öğrencilerin zekâ düzeyleri ile sınıfınızın yapısına ilişkin karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

- () Sınıfta eğitilebilir GZÇ'dan daha ağır çocukların varlığı
- () Sınıfta eğitilebilir düzeydeki çocuklar arasında önemli bireysel farklılıkların olması
- () Farklı sınıflarda öğrenci olması (birleşik sınıf)
- () Sınıf mevcudunun fazla olması
- () Sınıf mevcudunun az olması
- () Başka:

Ek 1-devam

BÖLÜM V

1. Alt özel sınıf öğretmenliğinde öğrencilerinizin Anne-Babalarıyla ilişkilerde sorunla karşılaşıyor musunuz?
 - () Karşılaşıyorum
 - () Karşılaşmıyorum

2. Karşılaşıyorsanız, karşılaştığınız sorunları işaretleyiniz.
 - () Velilerin sıklıkla okula gelmemesi
 - () Yapılan önerilere uyulmaması
 - () Çocukları ile yeterince ilgilenmemeleri
 - () Başka:

3. Alt özel sınıf öğretmenliğinde okul yönetimi ile ilişkilerde sorunla karşılaşıyor musunuz?
 - () Karşılaşıyorum
 - () Karşılaşmıyorum

4. Karşılaşıyorsanız, karşılaştığınız sorunları işaretleyiniz:
 - () Özel sınıfın istenmemesi
 - () İmkan eşitliğine uyulmaması
 - () Özel sınıfın normal sınıflarla kaynaşmasına yardımcı olmama
 - () Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama

EK 1-devam

() GZÇ'ın eğitiminden anlamama

() Başka:

5. Alt özel sınıf öğretmenliğinde müfettişler ile ilişkide sorunla karşılaşıyor musunuz?

() Karşılaşıyorum

() Karşılaşmıyorum

6. Karşılaşıyorsanız, karşılaştığınız sorunları işaretleyiniz.

() Geri zekâlıların eğitiminden anlamamaları

() Normal sınıflardaki başarının istenmesi

() Karşılaşılan sorunların çözümünde yardımcı olunamama

() Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama

() Değerlendirmede rehberlik etmeme

() Başka:

7. Alt özel sınıf öğretmenliğinde "Rehberlik ve Araştırma Merkezi Uzmanları" ile ilişkilerde sorunla karşılaşıyor musunuz?

() Karşılaşıyorum

() Karşılaşmıyorum

8. Karşılaşıyorsanız, karşılaştığınız sorunları işaretleyiniz.

() Karşılaşılan sorunların çözümünde yardımcı olunmama

EK 1-devam

- () Çevrenin özel sınıfa yönelik olumsuz tutumlarını iyileştirmede yardımcı olmama
- () Özel eğitime muhtaç çocukları inceleme ve gerekli önlemleri almama
- () Sağaltım yapılması gereken öğrencileri sağaltıma almama
- () Sınıf ve kurum değiştirecek öğrencileri izlememe
- () Sağaltımı gereken öğrenciler için okul ve diğer kurumlarla gereken ilişkileri kurmama
- () Başka:

KAYNAKÇA

Çağlar, Doğan. Geri Zekâlı Çocuklar ve Eğitimleri. Kalite Matbaası. Ankara: 1979.

----- . "Türkiye'de Özel Eğitim Alanına Personel Yetiştirme Sorunları," (Yayınlanmamış Doktora Tezi. A.Ü. Eğitim Fakültesi). Ankara: 1974.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. MATBAŞ Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii. Ankara: 1982.

Özsoy, Yahya. "Özel Eğitimde Denetim," An. Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi. Eskişehir: 1986. ss.137-148.

Eğitilebilir Geri Zekâlı Çocuklar İçin İlkokul Programı. Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul: 1976.

MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü 12.3.1971 Tarih ve 270.01/13414 Sayılı Yazı.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği. Talim Terbiye Kurulu Kararı K.S. 167. Eylül 1985.

"Özel Eritime Muhtac Çocuklar Kanunu"(2916 S.K.) Resmi Gazete, 18192, 12 Ekim 1983

Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği. Talim Terbiye Kurulu Kararı. K.S. 167. Eylül 1985.